מי השלוח — בחוקתי

אִם בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ. לֹא נֶאֱמַר כָּאן לִשְׁוֹן וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה אוֹ וַיֹּאמֶר ה' כִּי לְשׁוֹנוֹת הָאֵלּוּ הֵם עַל מִצְוָה מְפֹרֶשֶׁת בְּגֶוֶן פְּעָלָה שֶׁהוּא מִצּוֹת מַעֲשִׂיּוֹת, אֲבָל כָּאן שֶׁהוּא מוֹרֶה שֶׁתּוּכַל לְכַוֵּן בְּעֹמֶק אֶל רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ וְזֶה הוּא יַקְרוּת מְאֹד שֶׁכָּתוּב עָלָיו לְשׁוֹן "אִם" כְּמוֹ סָפֵק אִם יֵשׁ לְךָ זְכוּת, כְּמוֹ שֶׁאִיתָא בְּמִדְרָשׁ רַבָּה (קדושים פכ"ה) עַל פָּסוּק (משלי ב',א') "בְּנִי אִם תִּקַּח אֲמָרָי" אִם יֵשׁ לְךָ זְכוּת וְזֶה שֶׁאָמַר הַשי"ת אִם יֵשׁ לְךָ זְכוּת "בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ" תְּכַוֵּן לְעֹמֶק רְצוֹנִי וּלְשָׁרֵשׁ הַחַיִּים, וְזֶה הָיָה הָאִדְרָא שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי שֶׁכִּוֵּן לְזֶה הָעֹמֶק, וּמִקֹּדֶם צָרִיךְ לִיָּהֵר שֶׁלֹּא לְהִתְלוֹצֵץ עַל שׁוּם בְּרִיָּה.

אִם בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ. אִם הוּא לְשׁוֹן סָפֵק כִּי מִי יוֹדֵעַ אִם מְקַיֵּם אֶת הַתּוֹרָה כְּעֹמֶק רְצוֹן הַשי"ת, כִּי בְּהַפָּרָשָׁה הַקּוֹדֶמֶת כְּתִיב שְׁמִטָּה וְיֵשׁ גַּם כֵּן שְׁמִטַּת כְּסָפִים שֶׁכָּתוּב בְּפָרָשַׁת רְאֵה, וְשָׁם כְּתִיב כַּמָּה אַזְהָרוֹת עַל זֶה, "הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן יִהְיֶה דָבָר עִם לְבָבְךָ בְּלִיַּעַל לֵאמֹר" וְגוֹ' וּמִכָּל מָקוֹם אִיתָא בְּמַסֶּכֶת שְׁבִיעִית (פ"י,מ"ח) הַמַּחֲזִיר חוֹב בַּשְּׁבִיעִית יֹאמַר לוֹ מְשַׁמֵּט אֲנִי, אָמַר לוֹ אַף עַל פִּי כֵן יְקַבֵּל מִמֶּנּוּ שֶׁנֶּאֱמַר "וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמִטָּה" וְשָׁם (משנה ט') הַמַּחֲזִיר חוֹב בַּשְּׁבִיעִית רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימֶנּוּ, וְהַיְנוּ שֶׁבָּזֶה סַגִּי שֶׁמְּקַיֵּם שְׁמִטַּת כְּסָפִים בְּדִבּוּרוֹ שֶׁאוֹמֵר לוֹ מְשַׁמֵּט אֲנִי וּמִזֶּה מוּכָח שֶׁיֵּשׁ עֹמֶק בְּדִבְרֵי תּוֹרָה יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁנִּכְתַּב עַל הַלְּבוּשׁ וְהַשי"ת הֵאִיר לַחֲכָמֵינוּ ז"ל בְּזוֹ הַמִּצְוָה עֹמֶק רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ וְלָכֵן כְּתִיב כָּאן לְשׁוֹן סָפֵק שֶׁאַף שֶׁאָדָם נִזְהָר לְקַיֵּם כָּל הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ עֲדַיִן הוּא בְּסָפֵק אִם כִּוֵּן לְעֹמֶק רְצוֹן הַשי"ת, כִּי רְצוֹן הַשי"ת הוּא עָמוֹק עָמוֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ, וְגַם לְשׁוֹן אִם הוּא לְשׁוֹן תְּפִלָּה שֶׁהַשי"ת כִּבְיָכוֹל מִתְפַּלֵּל הַלְוַאי שֶׁתֵּלְכוּ בְּחֻקּוֹתַי וּתְכַוְּנוּ לְעֹמֶק רְצוֹנִי.

וְהִשִּׂיג לָכֶם דַּיִשׁ אֶת בָּצִיר וּבָצִיר יַשִּׂיג אֶת זָרַע. דַּיִשׁ הוּא הַבְּרוּרִים שֶׁל הָאָדָם יַשִּׂיגוּ אֶת בָּצִיר עַד שֶׁהַשי"ת יָאִיר וְיוֹשִׁיעַ שֶׁאֲנַחְנוּ נִהְיֶה מְבֹרָרִים כִּרְצוֹנוֹ, וּבָצִיר הַיְנוּ הַיְשׁוּעָה יַצְמִיחַ זְרִיעָה חֲדָשָׁה עַל עִנְיָן חָדָשׁ שֶׁהַשי"ת יַתְחִיל לַעֲסֹק עִמָּנוּ בְּעֵסֶק חָדָשׁ.

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ כִּי יַפְלִא נֶדֶר בְּעֶרְכְּךָ נְפָשֹׁת לַה'. נִסְמַךְ פָּרָשַׁת עֲרָכִין לְפָרָשַׁת תּוֹכָחוֹת שֶׁמִּי שֶׁמְּקַבֵּל עַל עַצְמוֹ שֶׁבְּאִם יַעֲבֹר חָלִילָה אֲפִילוּ עַל דִּקְדּוּק מִצְוָה יָבוֹאוּ עָלָיו כָּל מַה שֶּׁכָּתוּב בְּפָרָשַׁת תּוֹכָחוֹת חַס וְשָׁלוֹם, זֶה הָאִישׁ יוּכַל לַעֲשׂוֹת פִּדְיוֹן נֶפֶשׁ לְהַעֲרִיךְ נַפְשׁוֹ, וְהַשֶּׁקֶל הוּא עֶשְׂרִים גֵּרָה שֶׁאוֹת כ' רוֹמֵז עַל חַיִּים כַּמְבוֹאָר בְּחֵלֶק א' (פרשת ויצא ד"ה והנה אנכי) וְהַגָּדוֹל שֶׁבָּעֲרָכִין הוּא חֲמִשִּׁים שֶׁקֶל שֶׁהוּא אֶלֶף גֵּרָה שֶׁרוֹמֵז לִבְרָכָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כִּדְאִיתָא בַּזֹּה"ק (ויצא קס"א.) עַל כָּל מַה דְּשַׂרְיָא בִּרְכְתָא דִּלְעֵילָא לֹא פָּחוֹת מֵאֶלֶף.

וְאִם מִשְּׁדֵה אֲחֻזָּתוֹ יַקְדִּישׁ אִישׁ לַה' וְגוֹ' וְאִם גָּאֹל יִגְאַל אֶת הַשָּׂדֶה וְגוֹ'. עִנְיַן שֶׁנִּצְטַוּוּ עַל פִּדְיַת הַקָּדָשִׁים, אִם הָאָדָם גּוֹמֵר בְּדַעְתּוֹ לְהַקְדִּישׁ לָמָּה יוֹעִיל פִּדְיוֹן אַחַר כֵּן, אָכֵן זֶה הוּא עֵצָה לְהָאָדָם כְּשֶׁיִּרְאֶה שֶׁהַמּוֹן רְכוּשׁוֹ יְסוֹבְבֻהוּ בִּטְרָדוֹת רַבּוֹת וְיִרְאֶה שֶׁיּוּכַל חַס וְשָׁלוֹם לְהִשְׁתַּקֵּעַ בְּטִרְדַּת עוֹלָם הַזֶּה וְיִסָּתֵר דַּעְתּוֹ מֵחֲמַת קִנְיָנָיו, לָכֵן נוֹתֵן לוֹ הַתּוֹרָה עֵצָה שֶׁיַּקְדִּישׁ קִנְיָנָיו וְאַחַר כָּךְ יִפְדֶּה אוֹתָם, וְאָז

מִמֵּילָא לֹא יִשְׁלְטוּ עָלָיו לְהַכְנִיעוֹ תַּחַת טִרְדָּתָם רַק הוּא מוֹשֵׁל עֲלֵיהֶם מֵחֲמַת שֶׁזָּכָה אוֹתָם מִשֶּׁלְחָן גָּבוֹהַּ.

וְכָל מַעֲשַׂר בָּקָר וָצֹאן כֹּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשָּׁבֶט הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ לַה' וְגוֹ' וְלֹא יְמִירֶנּוּ. הַיְנוּ כְּשֶׁהַשִּׂי"ת מְנַשֵּׂא לְנֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל אַף שֶׁיִּדְמֶה לְךָ שֶׁאֵינוֹ כְּדַאי אֵין לְךָ רְשׁוּת לוֹמַר עָלָיו גְּנַאי, כֵּיוָן שֶׁהוּא עָבַר תַּחַת הַשָּׁבֶט וְהוּא הָעֲשִׂירִי וְסוֹקְרוֹ בְּסִיקְרָא הוּא לַה' וְשֶׁהַשִּׂי"ת חָפֵץ בִּיקָרוֹ וּבָטַח רָאוּי הוּא לְהִתְנַשְּׂאוּת.